

รายงาน ผลงานเรื่องเต็มการทดลองที่สิ้นสุด ปีงบประมาณ 2560

- 1. แผนงานวิจัย** แผนงานวิจัยการคุ้มครองและบริหารจัดการทรัพยากรพันธุกรรมพืชตามกฎหมายภายในและระหว่างประเทศ
- 2. โครงการวิจัย** วิจัยและพัฒนาการควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชอนุรักษ์และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (ลำดับที่โครงการวิจัย 330)
Research and Development on the Regulation in the International Trade of Conserved and Endangered Plants for Sustainable Use
กิจกรรมที่ 2 วิจัยและพัฒนากฎระเบียบเพื่อควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชอนุรักษ์ และพืชที่ใกล้สูญพันธุ์
- 3. ชื่อการทดลองที่ 2.5** วิจัยและปรับปรุงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. 2536
Research and Revision on the CITES Other Certificate for Plants under CITES listed
(ระยะเวลาดำเนินการ ตุลาคม 2558 สิ้นสุด กันยายน 2560 รวม 2 ปี)

4. คณะผู้ดำเนินงาน

หัวหน้าการทดลอง

นางปวีณา ทะรักษา

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

ผู้ร่วมงาน

นางสาวดวงเดือน ศรีโพทา

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

นางสาวสุมาลี ทองดอนแอ

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

นางยอดหญิง สอนสุภาพ

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

นางสาวรัชชณา สารภิรม

กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยและปรับปรุงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. 2536 เพื่อพัฒนากฎระเบียบในการควบคุม กำกับ ดูแลการค้าพืชอนุรักษ์ระหว่างประเทศ ระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2558–กันยายน 2560 วิธีการทดลองศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กฎหมายพันธุ์พืช อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ งานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างแบบ

สำรวจความคิดเห็น ปรับปรุง และทดสอบแบบสำรวจ, สำรวจความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยแบบสอบถาม, เปรียบเทียบระเบียบและประกาศกรมวิชาการเกษตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์กับบทบัญญัติและมติที่ประชุม (Resolution) ของอนุสัญญาไซเตส, สัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย, สัมมนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group), วิเคราะห์ข้อมูล, สังเคราะห์เชิงพรรณนาจากข้อมูลที่ได้, จัดทำร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออก พืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. .... ที่ปรับปรุงจากระเบียบเดิม

จากการศึกษา ได้ข้อมูลกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระเบียบและประกาศกรมวิชาการเกษตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์กับบทบัญญัติ และมติที่ประชุม (Resolution) ของอนุสัญญาไซเตส จัดสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เรื่อง การพัฒนากฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 จำนวน 5 ครั้ง ณ จังหวัดนครปฐม เชียงใหม่ สงขลา จันทบุรี และกรุงเทพมหานคร สำรวจความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูลจากการสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า ส่งออก พืชลูกผสมของพืชอนุรักษ์ จากการจัดสัมมนา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงระเบียบกรมวิชาการเกษตร โดยยังคงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. 2536 ไว้ และจัดทำร่างระเบียบว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. .... ขึ้นใหม่ ซึ่งมีสาระสำคัญในร่างระเบียบให้ครอบคลุมพืช ทุกส่วนของพืชและส่วนที่แยกมาจากพืชที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ที่ยังมีได้ประกาศเป็นพืชอนุรักษ์ ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ เพื่อให้สามารถบังคับใช้ให้สอดคล้องกับชนิดพืชที่มีการเปลี่ยนแปลงหลังการประชุมสมัยสามัญภาคีอนุสัญญา และให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ทั้งนี้ได้เสนอร่างระเบียบให้คณะเจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์ และคณะอนุกรรมการพืชอนุรักษ์พิจารณา ก่อนเสนออธิบดีกรมวิชาการเกษตร และประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป

คำนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 พืชอนุรักษ์ หมายถึง พืชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์ หรืออนุสัญญาไซเตส ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา และกำหนดให้การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์จะต้องได้รับหนังสืออนุญาตไซเตส (CITES Permit) จากอธิบดีกรมวิชาการเกษตรหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมวิชาการเกษตรมอบหมาย โดยทุก ๆ 3 ปี จะมีการจัดประชุมสมัชชาสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาฯ เพื่อแก้ไขกฎระเบียบ และเปลี่ยนแปลงชนิดพืชที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ที่ประเทศภาคีได้ยื่นข้อเสนอเพื่อขอเปลี่ยนแปลงบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ และขอแก้ไขกฎระเบียบทางการค้าหลายข้อเสนอสั่งที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้มีการเปลี่ยนแปลง โดยมีผลบังคับใช้ทั่วโลกภายหลังการประชุม 90 วัน ซึ่งสำนักเลขาธิการไซเตสจะดำเนินการแจ้งเวียนให้ภาคีอนุสัญญาไซเตสทราบ หรือแก้ไขข้อมูลหากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ถูกต้อง หรือให้มีการสงวนสิทธิ์ (Reservation) หากไม่เห็นด้วยกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายชื่อพืชที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสก่อนการประกาศใช้ เมื่อครบระยะเวลา 90 วัน

ภายหลังการประชุมสมัชชาสามัญภาคีสมาชิก เมื่อครบระยะเวลา 90 วัน กรมวิชาการเกษตรผู้รับผิดชอบด้านพืช ต้องนำรายชื่อพืชที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสที่มีการเปลี่ยนแปลง นำมาจัดทำประกาศเป็นพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เสนอให้เจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์ คณะอนุกรรมการพืชอนุรักษ์ และคณะกรรมการพันธุ์พืชเห็นชอบ และเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ลงนาม และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อน จึงจะสามารถดำเนินการควบคุม กำกับ ดูแล การนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านได้ ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้ตามกฎหมายภายในประเทศได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อครบระยะเวลา 90 วัน ที่อนุสัญญาไซเตสมีผลบังคับใช้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษากฎระเบียบและข้อเสนอด่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงหลังการประชุมฯ เพื่อจัดทำร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกอื่น ภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ให้รองรับและครอบคลุมชนิดพืชและกฎระเบียบในการควบคุมการค้าพืชที่ยังไม่ได้ประกาศเป็นพืชอนุรักษ์ ในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เพื่อให้มีกฎระเบียบภายในประเทศให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้สอดคล้องตามบทบัญญัติของอนุสัญญา และชนิดพืชและส่วนของพืชที่อนุสัญญาฯ มีการควบคุม

หนังสืออนุญาตไซเตสของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ หนังสืออนุญาตนำเข้า ส่งออก นำผ่าน และหนังสือรับรองอื่น ๆ โดยหนังสือรับรองอื่น ๆ นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อรับรองการส่งออกพืชลูกผสม เนื่องจากพระราชบัญญัติพันธุ์พืช ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2535 ไม่มีข้อกำหนดว่าพืชลูกผสมเป็นพืชอนุรักษ์ ในขณะที่ประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตสยังถือว่าพืชลูกผสมเป็นพืชในบัญชีอนุสัญญาไซเตส ดังนั้น การนำเข้า ส่งออกพืชลูกผสมของประเทศ

ไทยไม่ต้องขอหนังสืออนุญาตไชเตส แต่สามารถดำเนินการได้ตามระเบียบของกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การขอหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสม แต่ในปัจจุบันข้อกวดขันในการควบคุมการค้าพืชมีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งบางประเทศมีมาตรการที่เข้มงวดกว่าที่อนุสัญญาฯ กำหนด จึงยังต้องการหนังสืออนุญาตไชเตสอยู่ และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการส่งออก จึงทำให้ต้องออกหนังสือรับรองอื่น ๆ ให้กับการค้าพืชบางชนิดที่ได้รับการยกเว้น ไม่ถูกควบคุมโดยอนุสัญญาฯ ดังนั้น เพื่อให้การควบคุมการนำเข้า ส่งออกเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไชเตส พ.ศ. 2536 ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

ระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไชเตส พ.ศ. 2536 ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 มีสาระสำคัญกำหนดให้การส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ต้องได้รับหนังสือรับรองจากประเทศผู้ส่งออกกำกับไปด้วย แต่เนื่องจากระเบียบดังกล่าวมีการประกาศใช้ตั้งแต่ พ.ศ. 2536 และการประชุมภาคีสมาชิกอนุสัญญาไชเตสจัดขึ้นทุก 3 ปี เพื่อทบทวนกฎระเบียบ และเปลี่ยนแปลงเพิ่มลดพืชอนุรักษ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญานอกจากนี้ การออกหนังสืออนุญาตไชเตสได้มีการปรับปรุงให้สามารถออกหนังสืออนุญาตไชเตสด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดังนั้น เพื่อให้ระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไชเตส พ.ศ. 2536 สอดคล้องกับอนุสัญญาไชเตสที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงควรศึกษาวิจัยเพื่อปรับปรุงระเบียบดังกล่าวให้ทันสมัย และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

การวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผน พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสนับสนุนการดำเนินงาน ตามพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ยุทธศาสตร์การวิจัย การอนุรักษ์ เสริมสร้าง และพัฒนาทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์การบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และการวิจัยเกี่ยวกับการใช้มาตรการทางสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหาการกีดกันทางการค้าและมาตรการอื่น ๆ ระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2557, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2545.) และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์งานวิจัยและพัฒนากรมวิชาการเกษตร ปี 2559-2564 ยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงรุกด้านพืชเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม กลยุทธ์การวิจัยเพื่อพัฒนากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่รับผิดชอบ

2. การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องและผลงานวิจัยที่ผ่านมา

กรมวิชาการเกษตรได้ออกระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (ฉบับที่ 1)

พ.ศ. 2536 ซึ่งการออกระเบียบเพื่อให้สอดคล้องกับมติการประชุมสมัชชาสามัญประเทศภาคีของอนุสัญญา ครั้งที่ 2 ณ กรุงซานโฮเซ ประเทศสาธารณรัฐคอสตาริกา ระหว่างวันที่ 19-30 มีนาคม 2522 ที่กำหนดให้การส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา จะต้องได้รับหนังสือรับรองจากประเทศผู้ส่งออกกำกับไปด้วย โดยคำนิยามของพืชลูกผสมในระเบียบกรมวิชาการเกษตร หมายถึง พืชซึ่งเกิดจากการผสมพันธุ์ต่างชนิดกัน โดยมีพ่อพันธุ์หรือแม่พันธุ์หรือพ่อและแม่พันธุ์เป็นพืชบัญชีที่ 2 หรือพืชซึ่งมีบรรพบุรุษเป็นพืชตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ และคำนิยามของการส่งออก หมายถึง ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร (กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร, 2554, สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร, ม.ป.ป.)

3. วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กฎหมายพันธุ์พืช อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ งานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างแบบสำรวจความคิดเห็น ปรับปรุง และทดสอบแบบสำรวจ
2. สืบหาความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยแบบสอบถาม
3. เปรียบเทียบระเบียบและประกาศกรมวิชาการเกษตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์กับบทบัญญัติและมติที่ประชุม (Resolusion) ของอนุสัญญาไซเตส
4. สัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้นำเข้า-ส่งออก และเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับระเบียบฯ เป็นต้น
5. สัมมนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) เช่น ผู้ทรงคุณวุฒิในคณะเจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์ คณะอนุกรรมการพืชอนุรักษ์ นักวิชาการ และนักอนุรักษ์ จากสถาบันและองค์กรต่าง ๆ
6. วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์เชิงพรรณนาจากข้อมูลดิบ ข้อมูลปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
7. จัดทำร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. .... ที่ปรับปรุงจากระเบียบเดิม
8. รายงานและเผยแพร่ผลการศึกษา

ระยะเวลาที่ดำเนินการ ปีที่เริ่มต้น-ตุลาคม 2558 ปีที่สิ้นสุด กันยายน 2560 รวม 2 ปี)

สถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล

1. กลุ่มวิจัยอนุสัญญาไซเตสด้านพืช สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร
2. สถานที่เพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์พืชลูกผสม ทั่วประเทศ

ผลการทดลองและวิจารณ์

ได้ข้อมูลกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระเบียบและประกาศกรมวิชาการเกษตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์กับบทบัญญัติ และมติที่ประชุม (Resolusion) ของอนุสัญญาไซเตส ดังนี้

1. ผลการศึกษาอนุสัญญาไซเตส และมติที่ประชุมสมัยสามัญภาคอนุสัญญาไซเตสที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์
  - 1.1 ประวัติความเป็นมาของอนุสัญญาไซเตส

ในปี ค.ศ. 1960 สหภาพระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources : IUCN) ได้เรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ

ให้ความสำคัญต่อการนำเข้าสัตว์ป่าโดยอาศัยมาตรการภายในอย่างรัดกุม ภายหลังจากนั้นอีก 3 ปี ได้ผ่านข้อมติเกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้าสัตว์ป่าต่าง ๆ ซึ่งมีชื่อว่า "An International Convention on Export Transit of Rare or Threatened Wildlife Species of Their Skins and Trophies" ต่อมา ค.ศ. 1964 ได้นำมติดังกล่าวมากร่างเป็นกฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรก และ ค.ศ. 1971 สามารถยกร่างที่สองสำเร็จ ต่อมา ค.ศ. 1972 มีการประชุมขององค์การสหประชาชาติ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (The United Nation Stockholm Conference on The Human Environment) มีการรับรองข้อเสนอแนะที่ 99.3 เรื่องการรับรองร่างอนุสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ โดยสมาชิก 88 ประเทศ หลังจากนั้น ในวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1973 ประเทศต่าง ๆ จำนวน 21 ประเทศ ได้ลงนามรับรองอย่างเป็นทางการต่ออนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora : CITES) ณ กรุงวอชิงตันดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา อนุสัญญาฉบับนี้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1975 ภายหลังจากการให้สัตยาบันของประเทศต่าง ๆ จำนวน 10 ประเทศ อนุสัญญาไซเตสนับเป็นหนึ่งในสามของอนุสัญญาที่อยู่ภายใต้การบริหารของสหภาพระหว่างประเทศว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN) มีสำนักงาน ณ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ได้รับการสนับสนุนและก่อตั้งโดยโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Environment Program : UNEP) และกองทุน World Wild Life Fund (WWF)

1.2 หลักการสำคัญของอนุสัญญาไซเตส

อนุสัญญาไซเตสเป็นสนธิสัญญาประเภทพหุภาคี ซึ่งประสงค์จะให้เป็นการตกลงระหว่างรัฐเท่านั้น โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ มุ่งให้ความคุ้มครองต่อสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์โดยอาศัยความตกลงระหว่างประเทศในรูปของอนุสัญญา เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมการนำเข้า การส่งออก และการนำผ่านแดน ตลอดจนการบรรจุหีบห่อเพื่อการค้าสัตว์ป่าและพืชป่า โดยจะต้องมิให้เกิดอันตรายหรือเสียหายจากการขนส่ง ซึ่งหลักการดังกล่าวมีการกล่าวไว้ในบทอารัมภบท ที่ถือได้ว่าเป็นเจตนารมณ์ของอนุสัญญาโดยระบุว่า

"บรรดารัฐผู้ทำสัญญา

- ยอมรับว่าสัตว์ป่าและพืชป่าที่มีความงามและรูปลักษณะต่าง ๆ กันนั้น เป็นของมีค่าที่มีอาจหาสิ่งใดมาทดแทนได้ในระบบธรรมชาติของโลก ซึ่งควรต้องคุ้มครองไว้เพื่อชนรุ่นนี้และอนุชนรุ่นต่อไป
- ให้ตระหนักถึงคุณค่าที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลาของสัตว์ป่าและพืชป่าในแง่ของสุนทรียภาพ วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม การพักผ่อนหย่อนใจและเศรษฐกิจ
- ยอมรับว่าประชาชนและรัฐต่าง ๆ สมควรเป็นให้ความคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าของตนที่ดีที่สุด
- ยอมรับด้วยว่าความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าบางชนิดพันธุ์ เพื่อมิให้เกิดการใช้ประโยชน์เกินสมควรจากการค้าระหว่างประเทศ
- ตระหนักถึงความเร่งด่วนในการดำเนินมาตรการอันเหมาะสมเพื่อจุดมุ่งหมายนี้"

1.3 บทบัญญัติของอนุสัญญาไซเตส

จากการศึกษา ได้ข้อมูลกฎระเบียบ มาตรการต่าง ๆ 25 มาตรการ มีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การค้าและการกำหนดพืชป่าไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ซึ่งมีผลให้ประเทศภาคีสมาชิกต้องปฏิบัติตาม จำนวน 10 มาตรการ ดังนี้

มาตรา 1 บทนิยาม ที่สำคัญคือ

- ชนิดพันธุ์ หมายความว่า ชนิดพันธุ์ ชนิดพันธุ์ย่อย หรือชนิดพันธุ์อย่างเดียวกัน ซึ่งถูกแบ่งแยก โดยลักษณะภูมิศาสตร์

- ตัวอย่างพันธุ์ หมายความว่า พืชชนิดใด ๆ ไม่ว่าจะยังมีชีวิตอยู่หรือตายแล้ว

- ชนิดพันธุ์ซึ่งมีชื่อระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 หมายความว่า ขึ้นส่วนใด ๆ ที่ยังสามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดพันธุ์ดังกล่าว หรือที่แตกแขนงมาจากชนิดพันธุ์ดังกล่าว และถ้าเป็นชนิดพันธุ์ซึ่งมีชื่อระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 2 และ 3 หมายความว่า ขึ้นส่วนใด ๆ ที่ยังสามารถดูออกได้ว่าเป็นของชนิดพันธุ์ดังกล่าว หรือที่แตกแขนงมาจากชนิดพันธุ์ดังกล่าว บรรดาที่กำหนดไว้บัญชีแนบท้ายหมายเลข 2 และ 3 ที่เกี่ยวข้องกับชนิดพันธุ์นั้น

- การค้า หมายความว่า การนำสินค้าออก การนำสินค้าผ่านแดน การนำสินค้าเข้า หรือการนำสินค้าเข้ามาจากทะเล

- การนำสินค้าผ่านแดน หมายความว่า การนำสินค้าออกซึ่งตัวอย่างพันธุ์ใด ๆ ซึ่งได้เคยเป็นสินค้าเข้ามาแล้ว

มาตรา 2 หลักการเบื้องต้น ซึ่งกำหนดให้ประเทศภาคีจะต้องไม่อนุญาตให้มีการค้าตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา เว้นแต่จะทำตามข้อกำหนดในอนุสัญญานี้

มาตรา 3 ระเบียบการค้าซึ่งตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 ซึ่งกำหนดห้ามนำมาใช้ประโยชน์ในทางการค้า และกำหนดวิธีการนำเข้าส่งออก ดังนี้

- การส่งออกตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 จะต้องนำไปอนุญาตนำเข้ามา แสดงเพื่อขอใบอนุญาตส่งออก และใบอนุญาตส่งออกจะออกได้ต่อเมื่อ เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการของประเทศส่งออกได้ให้ความเห็นว่า การส่งออกนั้นจะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อการอยู่รอดในธรรมชาติของชนิดพันธุ์นั้น

- การนำเข้าตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 เข้าประเทศ ต้องได้รับอนุญาตล่วงหน้า และจะต้องแสดงใบอนุญาตนำเข้าและส่งออกใบอนุญาตนำเข้าจะออกให้ได้ต่อเมื่อ เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการได้เห็นชอบว่าชนิดพันธุ์ที่นำเข้ามาจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชนิดพันธุ์ที่เกี่ยวข้องในประเทศ และการนำเข้าชนิดพันธุ์ที่มีชีวิตนั้น เจ้าหน้าที่วิชาการจะต้องเห็นชอบว่าผู้นำเข้าสามารถดูแลชนิดพันธุ์นั้นได้เป็นอย่างดี

มาตรา 4 ระเบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้าย หมายเลข 2 การส่งออกตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 2 จะต้องขออนุญาตส่งออก หนังสืออนุญาตส่งออกจะออกได้ต่อเมื่อ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการได้ตรวจสอบแล้วว่าไม่เป็นการละเมิดกฎหมายของประเทศนั้น และในการนำเข้าตัวอย่างชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 2 ต้องแสดงใบอนุญาตส่งออก

มาตรา 5 ระเบียบการค้าตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 3 การนำตัวอย่างพันธุ์ชนิดที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 3 เข้าประเทศ ต้องแสดงใบรับรองแหล่งที่มา และในกรณีที่น่าตัวอย่างพันธุ์ชนิดดังกล่าวมาจากประเทศที่ระบุให้เป็นพืชในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 3 จะต้องแสดงหนังสืออนุญาตส่งออก จากประเทศนั้น

มาตรา 6 ใบอนุญาตและใบรับรองจะต้องมีข้อความตามที่กำหนดไว้ในแบบฟอร์มในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 4 และกำหนดอายุไว้ไม่เกิน 6 เดือน นับแต่วันที่ได้รับอนุญาต ต้องใช้ใบอนุญาตหรือใบรับรองแยกแต่ละใบ และจะต้องใช้เฉพาะการส่งตัวอย่างแต่ละครั้ง

มาตรา 7 เป็นบทบัญญัติข้อยกเว้นเกี่ยวกับการค้า ซึ่งจะยกเว้นให้ปฏิบัติต่อชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 ที่ได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม เสมือนเป็นชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 2

มาตรา 14 ว่าด้วยถึงความเกี่ยวข้องกับอนุสัญญาอื่น หรือกฎหมายอื่น ที่ประเทศภาคีได้ดำเนินการอยู่ หรือเป็นภาคีอยู่โดยระบุว่าอนุสัญญาฯ นี้จะไม่มีผลกระทบใด ๆ

มาตรา 17 ว่าด้วยขั้นตอนวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญา โดยมีสาระสำคัญว่า การพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมจะกระทำได้เมื่อประเทศภาคีอย่างน้อย 1 ใน 3 ร้องขอ และจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมาก 2 ใน 3 ของประเทศภาคีที่เข้าร่วมประชุมจึงจะแก้ไขได้

มาตรา 23 ว่าด้วยการสงวนสิทธิ์ (Reservation) กำหนดไม่ให้ประเทศภาคีสงวนสิทธิ์ทั่ว ๆ ไป แต่อาจจะสงวนสิทธิ์เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ชนิดใดชนิดหนึ่งในบัญชีอนุสัญญาได้

1.4 มติที่ประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาไซเตส (Resolutions Conference of the Parties)

จากการประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ครั้งที่ 17 ระหว่างวันที่ 24 กันยายน ถึง 5 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ซึ่งที่ประชุมได้มีมติให้มีการเปลี่ยนแปลงรายชื่อพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ และการเสนอให้เพิ่มรายชื่อพืชในบัญชีที่ 3 โดยประเทศภาคีที่ต้องการควบคุมการค้าชนิดพืชใด ๆ ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศตนเอง สามารถเสนอให้เพิ่มชื่อพืชในบัญชีที่ 3 ได้ทุกเมื่อ

สำหรับประกาศแจ้งเวียนจากสำนักเลขาธิการอนุสัญญาไซเตส มติที่ประชุมสมัยสามัญภาคีอนุสัญญาไซเตสที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก กำหนดให้ต้องมีกฎหมายภายในประเทศที่จะนำมาบังคับใช้ มีการดำเนินการสอดคล้องตามที่อนุสัญญากำหนด ต้องมีด่านตรวจอนุญาตการนำเข้า ส่งออกระหว่างประเทศ ของชนิดพืชหรือสัตว์ที่กำหนด มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการ (Management Authority) และเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ (Scientific Authority) และต้องรายงานสถิติการค้าระหว่างประเทศของชนิดพืชหรือสัตว์ที่กำหนดทุกปี (Annual Report) เพื่อวางมาตรการควบคุมการค้าอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนมติที่ประชุมสมัยสามัญภาคีอนุสัญญาไซเตส (Resolutions Conference of the Parties) ที่ประเทศภาคีสมาชิกได้ร่วมกันพิจารณาข้อเสนอที่เกิดขึ้นในการประชุมสมัยสามัญภาคีสมาชิก มีการลงมติเห็นชอบในการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขชนิดพันธุ์พืชป่าในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญา

รวมทั้งกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และจะต้องดำเนินการตามมติที่ประชุมดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทางการค้าอย่างยั่งยืน มีจำนวน 14 มติ ดังนี้

มติที่ประชุม 4.6 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 17) เรื่อง การยื่นร่างมติที่ประชุม และเอกสารอื่น ๆ เพื่อพิจารณาในที่ประชุมสมัยสามัญฯ

ได้มีการกำหนดแนวทางในการส่งเอกสารเพื่อพิจารณาในการประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาฯ โดยกำหนดให้ประเทศที่จะส่งเอกสารใด ๆ สำหรับเสนอในการประชุมสมัยสามัญภาคี รวมถึงข้อเสนอเพื่อขอเปลี่ยนแปลงบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ จะต้องส่งเอกสารอย่างน้อย 150 วัน ก่อนการประชุมดังกล่าว โดยมีความยาวไม่เกิน 12 หน้า และการขอบรรจุชนิดพันธุ์ไว้ในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 3 ซึ่งเดิมนั้นภาคีผู้เป็นเจ้าของชนิดพันธุ์สามารถขอบรรจุไว้ในบัญชี 3 ได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการยื่นข้อเสนอ (Proposal) แต่ที่แก้ไขเพิ่มเติมในการประชุมสมัยสามัญฯ ครั้งที่ 13 จะต้องผ่านการพิจารณาจากที่ประชุม เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในชนิดพันธุ์บัญชี 1 และ 2 และในการประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 16 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้เพิ่มภาษาอารบิกไว้ในตัวบทของอนุสัญญาฯ

มติที่ประชุม 4.22 เรื่อง การรับรองกฎหมายภายในของประเทศภาคี

สาระสำคัญของมติที่ประชุมนี้ คือ ประเทศภาคีจะต้องแจ้งให้สำนักเลขาธิการไซเตสทราบ ในกรณีที่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมาตรการ หรือกฎหมายภายในประเทศ และการค้าระหว่างประเทศที่เข้มงวดกว่าที่อนุสัญญากำหนด ในการควบคุมกำกับดูแลชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส และสำนักเลขาธิการไซเตส จะต้องประกาศแจ้งเวียน ให้ประเทศภาคีสมาชิกอื่นได้รับทราบถึงการดำเนินงานดังกล่าวด้วย

มติที่ประชุม 4.25 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 14) เรื่อง การสงวนสิทธิ

ประเทศภาคีสามารถขอสงวนสิทธิในชนิดพันธุ์ที่บรรจุไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ในกรณีที่ขอสงวนสิทธิในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 ให้ภาคีนั้นถือปฏิบัติเสมือนว่าชนิดพันธุ์นั้นจัดอยู่ในบัญชีแนบท้ายที่ 2 ในกรณีที่ขอสงวนสิทธิในบัญชีแนบท้ายที่ 2 และ 3 ให้ภาคีนั้นถือปฏิบัติเสมือนว่าไม่ใช่ภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ ประเทศภาคีสามารถขอสงวนสิทธิสำหรับชนิดพันธุ์ดังกล่าวได้ภายใน 90 วัน หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ตามมติที่ประชุมสมัยสามัญประเทศภาคีอนุสัญญาฯ สำหรับชนิดพันธุ์ที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายที่ 3 สามารถขอยื่นสงวนสิทธิเวลาใดก็ได้ หลังจากชนิดพันธุ์นั้นถูกบรรจุไว้ในบัญชีแนบท้าย

มติที่ประชุม 5.10 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 15) เรื่อง คำจำกัดความของคำว่า วัตถุประสงค์หลักเพื่อการค้า

ตามที่มาตรา 3 ของอนุสัญญา กำหนดว่า การนำเข้า ส่งออกชนิดพันธุ์ในบัญชีที่ 1 จะต้องไม่มีวัตถุประสงค์หลักทางการค้า (Primarily commercial purpose) ซึ่งคำนิยามดังกล่าวยากต่อการตีความ ดังนั้น มติที่ประชุมจึงได้กำหนดตัวอย่างที่เป็นข้อยกเว้น ที่ไม่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการค้าไว้ ดังนี้ การแลกเปลี่ยนชนิดพันธุ์ในบัญชี ระหว่างสถาบันทางวิทยาศาสตร์ เช่น พิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์ ที่ได้ลงทะเบียนไว้กับสำนักเลขาธิการไซเตส

เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย การนำเข้า ส่งออก มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนชนิดพันธุ์ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและความแข็งแรงทางพันธุกรรมสำหรับโปรแกรมการเพาะพันธุ์สัตว์ หรือการขยายพันธุ์ที่ยั่งยืน

มติที่ประชุม 5.20 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 17) เรื่อง แนวทางสำหรับสำนักเลขาธิการไซเตสในการให้คำแนะนำแก่ภาคีในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ

สาระสำคัญของมติที่ประชุมนี้ คือ สำนักเลขาธิการไซเตสจะต้องเตรียมข้อมูล และข้อคิดเห็นที่รวบรวมจากเอกสารในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอที่ประเทศภาคีสมาชิกได้ยื่นขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงสถานภาพของชนิดพันธุ์ที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 และ 2 และดำเนินการแจ้งเวียนให้ประเทศภาคีสมาชิกอื่นทราบก่อนการประชุมสมัยสามัญฯ

มติที่ประชุม 8.3 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 13) การได้ประโยชน์จากการค้าชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ

มติที่ประชุมนี้เป็นการยอมรับว่าการค้าเชิงพาณิชย์จะเป็นประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ และระบบนิเวศน์ ตลอดจนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยที่ไม่มีผลกระทบต่อประชากรในธรรมชาติ ในที่นี้ก็คือสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์แบบยั่งยืนในประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้น การจะบรรจุชนิดพันธุ์ใดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ควรจะคำนึงถึงความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นด้วย

มติที่ประชุม 9.6 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 16) เรื่อง การค้าซาก ชิ้นส่วนของชนิดพันธุ์ และสิ่งที่ได้มาจากชนิดพันธุ์ที่สามารถจำแนกได้

มติที่ประชุมนี้ได้ให้คำจำกัดความว่า ซากชิ้นส่วนของชนิดพันธุ์และสิ่งที่ได้มาจากชนิดพันธุ์ที่สามารถจำแนกได้ และถูกควบคุมโดยอนุสัญญาฯ ให้หมายถึงเฉพาะกรณีที่มีเอกสารกำกับหรือระบุไว้บนภาชนะหรือในฉลากว่าสินค้านั้นมีส่วนประกอบจากพืชหรือสัตว์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส ดังนั้น ชนิดพันธุ์ที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ที่ไม่มีคำอธิบายแนบท้าย (Annotation) เป็นการเฉพาะ ให้ใช้คำจำกัดความดังกล่าวในการควบคุมการค้าชนิดพันธุ์ และในการประชุมสมัยสามัญ ครั้งที่ 16 ได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มเติมข้อความ ดังนี้ “ปัสสาวะ มูลสัตว์ ขี้ปลาทว (ที่ได้มาจากธรรมชาติ) ไม่ถือว่าเป็นการควบคุมของอนุสัญญาฯ”

มติที่ประชุม 9.24 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 17) เรื่อง หลักเกณฑ์ในการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงบัญชีชนิดพันธุ์ที่ระบุในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 และ 2

มติที่ประชุมนี้เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขบัญชีสัตว์และพืชในอนุสัญญาฯ โดยชนิดพันธุ์ที่จะขอบรรจุไว้ในบัญชีแนบท้ายจะต้องเข้าหลักเกณฑ์ในทางการค้า และทางชีววิทยา ตามแบบฟอร์มในภาคผนวก 6 ภาคผนวก

มติที่ประชุม 9.25 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 17) เรื่อง เงื่อนไขในการบรรจุชนิดพันธุ์ไว้ในบัญชีแนบท้ายที่ 3

มติที่ประชุมนี้เป็นการกำหนดเงื่อนไขในการบรรจุชนิดพันธุ์ไว้ในบัญชีแนบท้ายที่ 3 โดยจะต้องเป็นชนิดพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศภาคีสมาชิกที่ร้องขอนั้น นอกจากนี้ภาคีสมาชิกที่ร้องขอจะต้องมีกฎหมายภายในที่

สามารถควบคุมการค้าและใช้ประโยชน์ชนิดพันธุ์ดังกล่าว มีบทลงโทษต่อผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งต้องมีมาตรการในการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวด้วย จึงจะสามารถเสนอขออนุรักษ์ชนิดพันธุ์ดังกล่าวไว้ในบัญชีแนบท้ายที่ 3 ได้

มติประชุมที่ 9.5 การค้ากับประเทศที่ไม่เป็นภาคีสัญญาซึ่งอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 10 ของอนุสัญญาไซเตสนั้น ประเทศภาคีสมาชิกสามารถยอมรับหนังสืออนุญาตที่ออกโดยเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจของประเทศที่ไม่เป็นภาคีสัญญา และหนังสืออนุญาตดังกล่าวจะต้องมีสาระสำคัญเหมือนกับที่อนุสัญญากำหนด

มติที่ประชุม 11.11 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 17) เรื่อง กฎระเบียบการค้าพืชที่ประชุมได้มีการตีความ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับการค้าพืชดังนี้

- การขยายพันธุ์เทียม หมายถึง เฉพาะพืชที่มีชีวิตที่ได้มาจาก เมล็ด การปักชำ แยกหน่อ เนื้อเยื่อหรือสปอร์ ภายใต้การควบคุมสภาพแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเพาะปลูกชนิดพันธุ์นั้นและจะต้องมีการคงจำนวนพ่อ-แม่พันธุ์

- พืชต่อกิ่งจะเป็นพืชขยายพันธุ์เทียมได้ต่อเมื่อทั้งสองส่วนได้มาจากการขยายพันธุ์เทียม

มติที่ประชุม 11.21 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 17) เรื่อง หลักการใช้คำอธิบายแนบท้ายในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 และ 2

มติที่ประชุมนี้เป็นการกำหนดหลักการในการใช้คำอธิบายแนบท้ายในบัญชีแนบท้ายหมายเลข 1 และ 2 คำอธิบายแนบท้ายโดยส่วนใหญ่ เป็นการกำหนดขอบเขตของการควบคุมชนิดพันธุ์ที่อยู่ในบัญชีแนบท้ายฯ โดยคำอธิบายแนบท้าย (Annotations) มี 2 ประเภท คือ

1. คำอธิบายแนบท้ายที่รวมหรือยกเว้นประชากรของชนิดพันธุ์ ชนิดพันธุ์ย่อย หรือกลุ่มของชนิดพันธุ์ ตัวอย่างเช่น ชนิดพันธุ์ *Panax ginseng* กำหนดให้ควบคุมเฉพาะประชากรชนิดพันธุ์ในรัสเซียเท่านั้น หรือสกุล *Aloe* ทั้งสกุลอยู่ในบัญชีแนบท้ายฯ ยกเว้น *Aloe vera* ไม่ถูกควบคุมโดยอนุสัญญาฯ

2. คำอธิบายแนบท้ายที่ระบุการควบคุมหรือยกเว้นบางส่วนของตัวอย่างพันธุ์ เช่น ยกเว้นการควบคุมการค้าเมล็ด สปอร์ และละอองเกสรของพืชหลายวงศ์ในบัญชีแนบท้ายที่ 2

การเพิ่มเติม แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงคำอธิบายแนบท้ายจะต้องผ่านการพิจารณาจากการประชุมสมัยสามัญฯ ยกเว้น ในกรณีที่สำนักเลขาธิการไซเตสเห็นว่า จำเป็นต้องแก้ไขเพื่อให้ประเทศสมาชิกเข้าใจได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้มีห้ามไม่ให้ภาคีสมาชิกยื่นข้อเสนอคำอธิบายแนบท้ายเพื่อขอยกเว้นการควบคุมการค้าชนิดพันธุ์สัตว์ที่มีชีวิตหรือสัตว์ที่ได้มาจากการล่าเพื่อเป็นรางวัล (Hunting trophy)

มติที่ประชุมที่ 12.3 ใบอนุญาตและใบรับรอง

- ใบอนุญาตหรือใบรับรองควรจะมีพิมพ์และบอกประเภทของหนังสือ
- หนังสือรับรองการนำผ่านจะต้องระบุประเทศแหล่งกำเนิดและเลขที่หนังสืออนุญาตส่งออก

- ห้ามมิให้ออกหนังสืออนุญาตย้อนหลังสำหรับพีชบัญชีที่ 1 และสำหรับพีชบัญชีที่ 2 และ 3 การออกหนังสืออนุญาตย้อนหลังจะต้องเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของประเทศผู้นำเข้าและผู้ส่งออก

มติที่ประชุม 13.7 (แก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 17) เรื่อง ทรัพย์สินส่วนตัวหรือเครื่องใช้ในบ้าน

จากบทบัญญัติแห่งอนุสัญญาไซเตสในมาตรา 7 ได้กำหนดข้อยกเว้นและบทบัญญัติพิเศษอื่น อันเกี่ยวกับการค้า โดยในมาตรา 7 วรรค 3 ได้กล่าวถึงการขออนุญาตนำเข้า ส่งออก นำผ่าน ชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ มิให้ใช้บังคับแก่ตัวอย่างพันธุ์ซึ่งเป็นสมบัติส่วนตัวหรือเครื่องใช้ในบ้าน แต่อย่างไรก็ตาม ข้อยกเว้นดังกล่าว ไม่รวมถึงตัวอย่างชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้าย 1 และชนิดพันธุ์ที่มีชีวิตที่อยู่ในบัญชีแนบท้าย 2 ที่ผู้นำเข้าซื้อเป็นของที่ระลึก และต้องการนำเข้าไปในประเทศที่ผู้นำเข้าอาศัยอยู่เป็นปกติ โดยให้คำนิยามเครื่องใช้ในบ้านหรือสมบัติส่วนตัว ดังนี้

1. เป็นเจ้าของโดยส่วนตัวหรือไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้า
2. ได้มาอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
3. ขณะที่อยู่ช่วงเวลาทำการส่งออก นำเข้า หรือส่งผ่าน นั้น
  - 3.1 ของสิ่งนั้นอยู่ในสภาพใช้มานานแล้ว หรือถือไปเอง หรือรวมถึงกระเป๋าส่วนตัว หรือ
  - 3.2 เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องใช้ในบ้านที่ทำการเคลื่อนย้าย

การเคลื่อนย้ายทรัพย์สินส่วนตัวระหว่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องใช้ใบอนุญาตส่งออกหรือใบรับรองส่งผ่านชนิดพันธุ์ดังกล่าว ยกเว้นประเทศที่แจ้งไปยังสำนักเลขาธิการว่าต้องการใบอนุญาต และถ้ามีการครอบครองปริมาณเกินจากที่ระบุไว้จะต้องมีใบอนุญาตส่งออก สำหรับ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นดังกล่าวไว้ในกฎหมายภายในประเทศ ดังนั้น จึงไม่มีข้อยกเว้นเรื่อง เครื่องใช้ในบ้านหรือสมบัติส่วนตัวสำหรับประเทศไทย

2 ผลการศึกษากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพีชอนุรักษ์

กฎหมายและระเบียบของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับพีชอนุรักษ์ ได้แก่ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพีชอนุรักษ์ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2554 มีรายละเอียดดังนี้

- 2.1 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 สารสำคัญของพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาไซเตส ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 40 วันที่ 7 เมษายน 2535 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มเติมข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาไซเตส เนื่องจากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่า

ด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2526 ซึ่งอนุสัญญาฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ป่าและพืชป่าให้สูญพันธุ์ไปจากโลก โดยการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชป่า นอกเหนือจากวิธีธรรมชาติให้สอดคล้องกับอนุสัญญาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้น และมีการเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน และการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้ตามพันธกรณีที่ได้ให้ไว้กับอนุสัญญาไซเตส ดังนี้

- นิยามพืชอนุรักษ์ ตามมาตรา 3 วรรค 9 ให้หมายความว่า พืชชนิดที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา

- นิยามการขยายพันธุ์เทียม ตามมาตรา 3 วรรค 10 หมายความว่า การขยายพันธุ์ที่ไม่ใช่การขยายพันธุ์โดยธรรมชาติตามเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนด

- มาตรา 29 ทวิ ให้พืชที่กำหนดในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ ซึ่งรัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เป็นพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัตินี้

จะเห็นได้ว่าข้อความใน 2 มาตรานี้มีลักษณะให้ความหมายอย่างเดียวกัน คือ พืชอนุรักษ์ คือ พืชในอนุสัญญาไซเตส แต่พืชอนุรักษ์ในสัญญาดังกล่าวจะเป็นพืชอนุรักษ์ได้ต่อเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเสียก่อน การที่กำหนดให้การประกาศพืชอนุรักษ์เป็นประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เนื่องจากพืชในบัญชีอนุสัญญาไซเตสนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงบัญชีนี้จะขึ้นอยู่กับการพิจารณาของประเทศภาคี ในที่ประชุมสมัยสามัญ ซึ่งจะจัดให้มีการประชุมทุก 3 ปี การเป็นประกาศกระทรวงจึงมีผลดีในแง่สามารถเปลี่ยนแปลงได้สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง พืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 รวม 10 ฉบับ

- การควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ มาตรา 29 ตรี ได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร หรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย และให้อำนาจอธิบดีกรมวิชาการเกษตร กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการออกหนังสืออนุญาต ซึ่งกรมวิชาการเกษตร ได้ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้ว จำนวน 5 ฉบับ คือ

1. ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำเข้า ส่งออกพืชอนุรักษ์ หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2536

2. ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2538 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2538

3. ระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2536

4. ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2540

5. ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2547

- มาตรา 29 จัตวา กำหนดให้ผู้ที่ประสงค์จะขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์เพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ต่อกรมวิชาการเกษตร การขอขึ้นทะเบียนและการขึ้นทะเบียน ให้เป็นไปตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ซึ่งได้มีการแก้ไขปรับปรุงไปแล้ว จำนวน 2 ฉบับ มีสาระสำคัญ คือ การกำหนดแหล่งที่มาของพ่อแม่พันธุ์จะต้องได้มาจากแหล่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย ผู้รับใบสำคัญฯ ต้องจัดทำรายงานบัญชีพืชอนุรักษ์ทุกสิ้นปีปฏิทิน และจะต้องมีความสามารถขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์ได้ ไม่นำพืชผิดกฎหมายมาปะปน และจัดวางพืชอนุรักษ์ในโรงเรือนให้เป็นระเบียบ และกำหนดให้การขยายพันธุ์เทียม จะต้องปฏิบัติตามประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการขยายพันธุ์เทียมตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 โดยมีหลักการสำคัญคือ ต้องคงจำนวนพ่อแม่พันธุ์ไว้ตลอดอายุการขึ้นทะเบียน ต้องควบคุมสภาวะแวดล้อมโดยมนุษย์ และเป็นการเพิ่มปริมาณเพื่อการผลิตพันธุ์

- อำนวยการพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา 29 ทวิ และ 39 ทรี ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจในการออกคำสั่งเป็นหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา ค้น ยึดอายัด และสามารถตรวจค้นตัวบุคคลถ้าอยู่ในเขตด่านตรวจพืช นอกจากนี้ยังมีอำนาจยึดหรือส่งกลับพืชอนุรักษ์ที่นำเข้าไม่ถูกต้อง และมาตรา 45 พืชอนุรักษ์ ฉลาด สมุดบัญชี หรือเอกสารใด ๆ ที่ได้ยึดหรืออายัดไว้ตามมาตรา 39 (3) ถ้าไม่ปรากฏเจ้าของหรือผู้ครอบครองหรือพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลโดยคำพิพากษาถึงที่สุดไม่พิพากษาให้ริบ และผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอรับคืนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ยึดหรืออายัด หรือวันที่ทราบคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือวันที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดไม่พิพากษาให้ริบ แล้วแต่กรณี ให้ตกเป็นของกรมวิชาการเกษตรเพื่อจัดการตามที่เห็นสมควร

- บทกำหนดโทษ ตามมาตรา 61 ทวิ กำหนดโทษผู้กระทำความผิดฐานนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์ โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือขยายพันธุ์เทียมพืชอนุรักษ์ เพื่อการค้า โดยไม่ขอขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ โดยจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ตามมาตรา

66 และ 66 ทวิ ได้กำหนดโทษผู้ขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวก หรือไม่ให้อภัยคำ หรือส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือเรียก จะต้องจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายบังคับ ควบคุมการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน พืชอนุรักษ์ หรือซากของพืชอนุรักษ์ เพื่อเป็นการควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพันธุ์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์ จึงต้องมีการกำกับดูแล และควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านชนิดพันธุ์พืชอนุรักษ์ ในปัจจุบันผู้ใดจะทำการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์ทุกชนิดหรือแม้กระทั่งซาก ไม่ว่าจะมีชีวิตหรือซากที่ตายแล้วที่สามารถจำแนกออกได้ว่าเป็นพืชอนุรักษ์ จะต้อง มีหนังสืออนุญาตไซเตส (CITES Permit) กำกับสินค้าทุกครั้ง ถ้าไม่มีถือว่ามีความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ในกรณีที่จะส่งออกพืชอนุรักษ์ไปยังต่างประเทศ จะต้องขอหนังสืออนุญาตส่งออก (CITES Export Permit) จากกรมวิชาการเกษตร ก่อนทำการส่งออก

2.2 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484

กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์ ในการกำหนดค่านิยมของคำว่า “ของป่า” หมายถึง บรรดาของที่เกิดหรือมีขึ้นในป่าตามธรรมชาติ (มาตรา 4) การเข้าไปเก็บหาจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และในมาตรา 27 ได้มีการกำหนดให้ของป่าเป็นของป่าหวงห้าม ซึ่งมีการกำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาของป่าหวงห้ามว่า ผู้ใดเก็บหาของป่าหวงห้าม หรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ของป่าหวงห้ามหรือในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเสียค่าภาคหลวง กับทั้งต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต (มาตรา 29 วรรคแรก) และผู้ใดนำไม้หรือของป่าเคลื่อนที่ ต้องมีใบเบิกทางของพนักงานเจ้าหน้าที่กำกับไปด้วย ตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 39) และกฎหมายยังบัญญัติไว้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดค้าหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งของป่าหวงห้ามเกินกว่าปริมาณที่กำหนดในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงและในการอนุญาต (มาตรา 29 ทวิ) สำหรับบทกำหนดโทษของกฎหมายฉบับนี้ กำหนดไว้ว่า ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 29 มาตรา 29 ทวิ และมาตรา 39 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ของป่าหวงห้ามที่กำหนดไว้ในบัญชีแนบท้ายพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2530 เพื่อกำหนดของป่าหวงห้าม มีจำนวน 18 รายการ ในจำนวนนี้มีชนิดพืชที่เป็นพืชอนุรักษ์ ได้แก่ กล้วยไม้ป่าทุกชนิด ชันไม้กฤษณา และกฤษณา ลำต้น และรากเฟิร์นต้น และมีการกำหนดบัญชีปริมาณของป่าหวงห้ามที่ให้ไว้ในครอบครอง เพื่อใช้สอยในครัวเรือนแห่งตน โดยไม่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่ ได้แก่ กล้วยไม้ป่าทุกชนิด 20 ต้น ชันไม้กฤษณาและกฤษณา จำนวน 1.5 กิโลกรัม ลำต้น และรากเฟิร์นต้น จำนวน 5 กิโลกรัม

การควบคุมการใช้ประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ โดยการกำหนดชนิดพันธุ์ในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ แล้ว การมีกฎหมายที่สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ภายในประเทศ ทำให้การดำเนินการให้เป็นไปตามอนุสัญญาไซเตสมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น พระราชกฤษฎีกากำหนดของป่าหวงห้ามจึงเป็นกฎหมายภายในที่สามารถควบคุมการใช้ประโยชน์ในชนิดพันธุ์พืชที่เสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ของชนิดพันธุ์ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศไทยได้

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรพืชป่าไว้ในถิ่นเดิม (*in situ* conservation) อีกหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 เป็นต้น ข้อกำหนดของกฎหมายเหล่านี้ได้คุ้มครองพันธุ์พืชค่อนข้างเข้มงวด แต่เนื่องจากขนาดพื้นที่ที่พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องควบคุม กำกับดูแล เป็นบริเวณกว้างมาก จึงทำการควบคุม กำกับดูแลไม่ทั่วถึง

2.3 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์ ในการกำหนดคำนิยามของคำว่า “ไม้” ให้ความหมายรวมถึงพันธุ์ไม้ทุกชนิดที่เป็นต้น เป็นกอ เป็นเถา ตลอดจนส่วนต่าง ๆ ของไม้ (มาตรา 4 (3)) ห้ามมิให้บุคคลใด เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่ง “ไม้” ฯลฯ ในเขตอุทยานแห่งชาติ ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และได้ห้ามมิให้บุคคลใด เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่ง “กล้วยไม้” ในเขตอุทยานแห่งชาติ (มาตรา 16 (7)) ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าทรัพย์สินที่เก็บหาหรือนำออกมีราคาเล็กน้อย หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อย ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

กฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ เป็นกฎหมายที่ใช้ควบคุมการเก็บเกี่ยวชนิดพันธุ์ที่มีอยู่ในธรรมชาติ เป็นการป้องกันไม่ให้ชนิดพันธุ์ที่กำหนดไว้ในบัญชีพืชอนุรักษ์ โดยเฉพาะกล้วยไม้ป่าที่มีอยู่ในธรรมชาติมีความเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์

2.4 พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการนำเข้า ส่งออก และนำผ่าน เกี่ยวกับพืช เชื้อพันธุ์พืช ดิน ศัตรูพืช และพาหะ โดยแต่เดิมเน้นทางด้าน การป้องกันโรคและศัตรูพืชมิให้ระบาดเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นหลัก ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะประกาศกำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม สิ่งกักัด เชื้อพันธุ์พืชควบคุม และพืชควบคุม โดยกล้วยไม้ทุกชนิดจัดเป็นสิ่งกักัด การนำเข้าจะต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชกำกับมาด้วย ผู้ใดประสงค์จะนำเข้าสินค้าประเภทกล้วยไม้พันธุ์แท้ และรวมถึงกล้วยไม้ลูกผสม เช่น ไม้ขวด ต้น ตา กิ่ง หน่อ ไม้ตัดดอก หรือฝัก เป็นต้น จะต้องมีใบรับรองปลอดศัตรูพืชหรือใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate) ฉบับจริงจากประเทศต้นทางกำกับมาด้วย และจะต้องนำพืชมาแจ้งการนำเข้าทุกครั้ง ณ ด่านตรวจพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่กักกันพืชหรือนายตรวจพืชทำการกักและตรวจสอบศัตรูพืชเบื้องต้น เพื่อให้แน่ใจว่าสินค้าเหล่านั้นปลอดจากโรคและศัตรูพืชทางด้านกักกันพืช (Quarantine Pest) เสียก่อน จึงจะอนุญาตให้นำเข้าได้ ฉบับที่แก้ไขใหม่ ได้มีการประกาศกำหนดให้ต้องขออนุญาตนำเข้า หรือส่งออกเชื้อพันธุ์พืชควบคุม หรือพืชควบคุม นอกจากนี้ได้กำหนดให้มีด่านเพื่อควบคุมการนำเข้า ส่งออกพืชดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มีโทษปรับตั้งแต่ 4,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ

โรค แมลงศัตรูพืช รวมถึงชนิดพืชต่างถิ่น เป็นปัจจัยเสี่ยงประการหนึ่งที่สามารถทำให้ชนิดพันธุ์พืชที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศถูกคุกคาม จนอาจอยู่ในภาวะที่เรียกว่า เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ได้ นอกจากนี้ประเทศไทยมีการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส เช่น วงศ์กล้วยไม้ กระจับปี่ เพชรหม้อข้าวหม้อแกงลิง ปรง ปาล์ม พืชอวบน้ำ และมีการส่งออกเป็นอันดับต้นของโลก การมีกฎหมายควบคุม และดูแลเกี่ยวกับความเสี่ยงของศัตรูพืชเหล่านี้ จึงช่วยในการอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์พืชที่ใกล้สูญพันธุ์อีกทางหนึ่ง

การส่งออกพืชอนุรักษ์ไปยังต่างประเทศ ส่วนใหญ่ประเทศปลายทางจะกำหนดให้มีใบรับรองสุขอนามัยพืช (Phytosanitary Certificate) กำกับสินค้าไปด้วย บางประเทศจะเข้มงวดในการนำเข้า ซึ่งบางครั้งจะต้องมีการตรวจรับรองพิเศษโดยระบุข้อความในใบรับรองปลอดศัตรูพืช ผู้ส่งออกจึงควรติดต่อสอบถามไปยังประเทศที่ต้องการนำเข้าก่อนเป็นการล่วงหน้า เพื่อทราบเงื่อนไขต่าง ๆ ในการขออนุญาตนำเข้า (Import Permit)

2.5 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายมีเจตนารมณ์ เพื่อส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้มีการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ภายใต้หลักความปลอดภัยทางชีวภาพและความมั่นคงทางอาหาร ด้วยการให้สิทธิการคุ้มครองตามกฎหมาย ให้ความคุ้มครองแก่พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่า โดยกำหนดให้มีการขออนุญาต และทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ในกรณีที่เกิดขึ้น จัดหาของพืชพันธุ์นั้น หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพืชไปใช้เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง และวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า และเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาพันธุ์พืชดั้งเดิมทั้งพืชพื้นเมืองและพันธุ์พืชป่าที่คำนึงถึงสิทธิเกษตรกรและสิทธิชุมชน ด้วยการกระตุ้นให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ในทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยั่งยืน และลดความเสี่ยงต่อการใกล้สูญพันธุ์ของชนิดพันธุ์พืช

บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพืชอนุรักษ์ คือ การกำหนดให้ผู้ใดเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป หรือพันธุ์พืชป่า หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าว เพื่อการปรับปรุงพันธุ์ ศึกษา ทดลอง หรือวิจัยเพื่อประโยชน์ในทางการค้า จะต้องทำข้อตกลงแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ประโยชน์พันธุ์พืชดังกล่าวให้กับรัฐ (มาตรา 48 และมาตรา 52) โดยนำเงินรายได้ตามข้อตกลงเข้าสู่กองทุนคุ้มครองพันธุ์พืช ผู้ไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2.6 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545

เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ ซึ่งตามมาตรา 32 กำหนดให้กรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการของกรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกรมนั้น โดยมีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง

ตามกฎหมายกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2557 ข้อ 19 สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ (2) ศึกษา วิจัย และดำเนินการคุ้มครองพันธุ์พืชตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าพืชและพันธุ์กรรมพืช รวมทั้งศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์พืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์

3. ผลการจัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536

3.1 การประชุมสัมมนา เรื่อง การพัฒนากฎระเบียบเพื่อควบคุมการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เมื่อ พ.ศ. 2559 (เกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสม) ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคเกษตรกร ผู้ประกอบการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 ครั้ง ณ จังหวัดนครปฐม เชียงใหม่ สงขลา และจันทบุรี มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 185 คน และนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ และผู้ประกอบการ ในการจัดประชุมสัมมนาเป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่กำลังจะสูญพันธุ์ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2536 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงพืชลูกผสมเท่านั้น แต่ยักรวมถึงพืชลูกผสม พืชอนุรักษ์บัญชีที่ 3 พืช ทุกส่วนของพืชและส่วนที่แยกมา ของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาที่ยังไม่ได้ประกาศเป็นพืชอนุรักษ์ด้วย และเปลี่ยนชื่อเป็น “ร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองอื่น ๆ (CITES Other Certificate) พ.ศ. ....”

3.2 กรมวิชาการเกษตรได้จัดประชุมเพื่อพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยเพิ่มเติมคำนิยาม “พืชลูกผสม” จึงมีการคงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. 2536 เอาไว้

3.3 ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วยพนักงานเจ้าหน้าที่จากด่านตรวจพืช ผู้ประกอบการนำเข้า ส่งออกพืชอนุรักษ์ ผู้ขึ้นทะเบียนสถานที่เพาะเลี้ยงพืชอนุรักษ์ ตัวแทนผู้ส่งออก และผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560 ณ โรงแรม เคยู โฮม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 65 คน และให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองอื่น ๆ (CITES Other Certificate) พ.ศ. ....

3.4 นำข้อมูลมาปรับเป็นร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตรฉบับใหม่เพื่อให้รองรับเฉพาะพืชอนุรักษ์บัญชีที่ 3 พืช ทุกส่วนของพืชและส่วนที่แยกมา ของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ที่ยังไม่ได้ประกาศเป็นพืชอนุรักษ์เท่านั้น และได้แก้ไขชื่อของร่างระเบียบเป็น “ร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ....”

3.5 ดำเนินการจัดประชุมเจ้าหน้าที่วิชาการพืชอนุรักษ์ ครั้งที่ 2/2560 เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2560 การประชุมคณะกรรมการพืชอนุรักษ์ ครั้งที่ 2/2560 เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2560 และการประชุมพิจารณาร่างดังกล่าวระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการออกหนังสืออนุญาตพืชอนุรักษ์กับนิติกร สำนักนิติการและสิทธิประโยชน์ ซึ่งที่ประชุมเห็นชอบกับร่างดังกล่าวแล้ว ได้สรุปสาระสำคัญในการปรับปรุงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ . . . . .” ดัง แสดง ใน ตาราง ที่ 1 ดังนี้

- ร่าง -

ระเบียบกรมวิชาการเกษตร

ว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า
และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ....

ตามที่ราชอาณาจักรไทยได้ให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิด
สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๖ ซึ่งกรมวิชาการเกษตรถือเป็นฝ่ายปฏิบัติการทางด้านพืช
และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของอนุสัญญา โดยในการประชุมสมัยสามัญภาคีสมาชิกทุกครั้ง ที่ประชุมจะมีมติให้มีการ
เปลี่ยนแปลงกฎระเบียบทางการค้า และรายชื่อพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิด
พันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ส่วนการเสนอให้เพิ่มรายชื่อพืชในบัญชีที่ ๓ โดยประเทศภาคีที่ต้องการควบคุม
การค้าชนิดพืชใด ๆ ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศตนเอง สามารถเสนอให้เพิ่มชื่อพืชในบัญชีที่ ๓ ได้ทุกเมื่อ

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ หมวด ๔
การจัดระเบียบราชการในกรม กำหนดให้กรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
แบ่งส่วนราชการของกรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของกรม และตามกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการ
กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๑๙ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ (๒)
ศึกษา วิจัย และดำเนินการคุ้มครองพันธุ์พืชตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการค้าพืชและพันธุ์กรรมพืช
รวมทั้งศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์พืชที่ใกล้จะสูญพันธุ์

ตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๙ ทวิ กำหนดให้พืชในบัญชี
อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์เป็นพืชอนุรักษ์ และมาตรา ๒๙ ตรี
กำหนดห้ามการนำเข้า ส่งออก และนำผ่านพืชอนุรักษ์ เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาตจากอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย
อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. ๒๕๑๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้การส่งออกพืชในบัญชีแนบท้าย
อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการออกประกาศ
ให้เป็นพืชอนุรักษ์ และชนิดพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ตรงกับพืชในบัญชีแนบท้ายที่ ๓ ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่าง
ประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ส่งออกและแก่
ประเทศโดยส่วนรวม กรมวิชาการเกษตรจึงกำหนดระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้
บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. .... ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ระเบียบนี้เรียกว่า "ระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ...."

ข้อ ๒. ผู้ใดประสงค์จะให้กรมวิชาการเกษตรออกหนังสือรับรองให้กับพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ที่อยู่ระหว่างดำเนินการออกประกาศให้เป็นพืชอนุรักษ์ และชนิดพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ตรงกับพืชในบัญชีแนบท้ายที่ ๓ ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ให้ยื่นคำขอตามแบบทำยระเบียบว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ....นี้ ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร หรือด่านตรวจพืช ที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด และให้แนบเอกสารแสดงแหล่งที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

ข้อ ๓. พนักงานเจ้าหน้าที่จะตรวจสอบหลักฐานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงออกหนังสือรับรองตามแบบ พ.พ. ๑๔ ให้แก่ผู้ส่งออก โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจลงนาม จะลงลายมือชื่อกำกับในช่อง ๑๓ ของหนังสือรับรอง

ข้อ ๔. กรณีผู้ส่งออกที่ได้รับหนังสือรับรองตามข้อ ๓ แล้วให้นำพืชพร้อมหนังสือรับรอง ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร หรือด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร

พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำการตรวจพืชที่จะทำการส่งออก ว่าเป็นพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการออกประกาศให้เป็นพืชอนุรักษ์ และชนิดพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ตรงกับพืชในบัญชีแนบท้ายที่ ๓ ของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ ถ้าถูกต้องตรงกับที่แสดงไว้ในหนังสือรับรอง จึงลงลายมือชื่อกำกับในช่อง ๑๔ ของแบบหนังสือรับรอง หนังสือรับรองจึงจะสมบูรณ์

ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ พ.ศ.

ตาราง 1 สรุปสาระสำคัญของระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการออกหนังสือรับรองอื่น ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ....

ร่างฯ ระเบียบใหม่	เหตุผล	ข้อคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสีย	ข้อคิดเห็นเจ้าหน้าที่วิชาการ	ข้อคิดเห็นคณะกรรมการพิษอนุรักษ์	ข้อคิดเห็นนิติกร
<p>1. ระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ....</p>	<p>1. กำหนดชื่อระเบียบฯ ให้ครอบคลุมกับการดำเนินงานในการควบคุมการนำเข้า ส่งออกพืชในบัญชีอนุสัญญาไซเตส</p> <p>2. กำหนดพืชในระเบียบดังต่อไปนี้</p> <p>2.1 พืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการออกประกาศให้เป็นพืชอนุรักษ์</p> <p>2.2 พืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ตรงกับพืชในบัญชีแนบท้ายที่ 3</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>- เห็นชอบหลักการในการออกร่างระเบียบฯ ฉบับนี้ตามอนุสัญญาฯ และตาม พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ. 2518</p> <p>- เพิ่มเติมประโยค “อาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม” ในวรรคที่สอง</p> <p>- แบบรายชื่อพืช ทุกส่วนของพืช หรือส่วนที่แยกมาจากพืช ที่ใช้สำหรับประกอบแบบคำขอรับหนังสือรับรอง ควรแก้ไขจาก “ลักษณะการทำการค้า (Description)” เป็น “ลักษณะของพืช/ผลิตภัณฑ์ (Description)”</p>	<p>- เห็นชอบหลักการ แต่ให้ตัดข้อความ “ตาม พ.ร.บ. พันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม” ในย่อหน้าที่ 2, ข้อ 2 และข้อ 3 วรรค 2 ออก</p>	<p>1. เพิ่มเติมวรรค 1 โดยกล่าวถึงความเกี่ยวข้องตามพันธกรณีกับอนุสัญญาไซเตส</p> <p>2. เพิ่มเติมวรรค 2 กล่าวถึงเกี่ยวกับราชการของกระทรวงตามที่กำหนดในกฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการของกรม</p>
<p>2. ให้ยื่นคำขอตามแบบทำยระเบียบนี้ ผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือยื่นด้วยตนเอง ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช หรือด่านตรวจพืชที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด</p>	<p>1. เพื่อให้สามารถยื่นคำขอได้ทั้งทางอิเล็กทรอนิกส์ และด้วยตนเอง</p> <p>2. เพื่อให้ยื่นคำขอได้ทั้ง ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช และด่านตรวจพืชที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด</p>	<p>เห็นด้วย และมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ควรจะยื่นคำขอที่สถานที่มีความสามารถตรวจสอบเอกสารได้ แต่การรับหนังสืออนุญาตควรจะได้รับทุกด้านฯ 2. ควรยื่นคำขอได้ทุกด้านฯ 3. ควรเพิ่มช่องทางในการยื่นเอกสาร และสามารถรับหนังสืออนุญาตที่ด้านฯ ภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ 4. ควรมีสำนักงานการยื่นขอไซเตสครอบคลุมมากกว่านี้ โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี ปราจีนบุรี และตามเขตเศรษฐกิจ 	<p>เห็นด้วย</p>	<p>เห็นด้วย</p>	<p>1. ตัดคำว่า “ผ่านวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์” เนื่องจากผู้รับบริการยังจำเป็นต้องพิมพ์เอกสารออกมาหลังจากยื่นคำขอผ่านระบบออนไลน์ ลงลายมือชื่อกำกับ และยื่นต่อเจ้าหน้าที่</p>

ร่างฯ ระเบียบใหม่	เหตุผล	ข้อคิดเห็นผู้มีส่วนได้เสีย	ข้อคิดเห็นเจ้าหน้าที่วิชาการ	ข้อคิดเห็น คณะอนุกรรมการพีช อนุรักษ์	ข้อคิดเห็นนิติกร
		พิเศษชายแดน 5. ไม่ควรส่งออกได้ทุกด่านทั่วประเทศ ควรส่งออกเฉพาะด่านที่มีพนักงานเจ้าหน้าที่วิชาการเฉพาะด้าน เนื่องจากประเทศไทยมีนักวิชาการไม่เพียงพอ ทำให้เสี่ยงต่อการสวมสิทธิ์และการตรวจสอบไม่ครอบคลุม			
3. ผู้ส่งออกที่ได้รับหนังสือรับรองตาม ข้อ 3 แล้ว ให้นำหนังสือรับรอง ยื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร หรือด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตร	เพื่อให้ส่งออกได้ทั้ง ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร และด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตรทุกด่าน	เห็นด้วย และมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมดังนี้ 1. ควรจะรับหนังสืออนุญาตได้ทุกด่านๆ เพราะเจ้าหน้าที่ส่วนกลางเห็นชอบแล้ว 2. ควรมีสำนักรงานที่สามารถตรวจที่สนามบินได้เหมือนเมื่อก่อน จะสะดวกสำหรับการค้าที่เป็น Hand Carry	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย

4. ผลการแก้ไขปรับปรุงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. 2536

ผลจากการศึกษาอนุสัญญาไซเตส และมติที่ประชุมสมัชชาสามัญประเทศภาคีและกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพันธุ์พืช ได้นำมายกร่าง ระเบียบกรมวิชาการเกษตรว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. .... โดยมีสาระสำคัญในร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ดังนี้

1. ยังคงระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. 2536 เอาไว้ เนื่องจากกรมวิชาการเกษตรมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติซึ่งจะเพิ่มเติม นิยาม “พืชลูกผสม” ในพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ดังนั้น จึงร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. .... ขึ้นใหม่ เพื่อให้ครอบคลุมกับการดำเนินงานในการควบคุมการนำเข้า ส่งออกพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส รองรับพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาฯ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการออกประกาศให้เป็นพืชอนุรักษ์ และพืชที่มีชื่อวิทยาศาสตร์ตรงกับพืชในบัญชีแนบท้ายที่ 3 ซึ่งประเทศภาคีสามารถเสนอให้เพิ่มชื่อพืชในบัญชีที่ 3 ได้ทุกเมื่อ

2. กำหนดให้ผู้รับบริการสามารถยื่นคำขอรับหนังสือรับรองได้ทั้ง ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช และด่านตรวจพืชที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด

3. กำหนดให้ผู้รับบริการสามารถนำพืชตามระเบียบกรมวิชาการเกษตรฉบับนี้ ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบและส่งออกได้ทั้ง ณ สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร และด่านตรวจพืช กรมวิชาการเกษตรทุกด่าน

4. กำหนดให้แนบเอกสารแสดงแหล่งที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. อนุสัญญาไซเตสเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ มีหลักการที่สำคัญ คือ มุ่งเน้นให้ความคุ้มครองสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ โดยความร่วมมือระหว่างประเทศ และมีการกำหนดมาตรการ ควบคุมการนำเข้า การส่งออก และนำผ่านแดน ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ ประเทศภาคีมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

2. มาตรา 29 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติพันธุ์พืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายหลักที่ประเทศไทยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติตามพันธกรณีตามอนุสัญญาไซเตส โดยการกำหนดห้ามนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านพืชอนุรักษ์และซากของพืชอนุรักษ์ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิชาการเกษตร ตามหลักวิธีการ และเงื่อนไข ที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด แต่เนื่องจากกฎระเบียบในการควบคุมการค้า และชนิดพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสที่มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังการประชุมสมัชชาสามัญภาคีสมาชิกรวมถึงพืชในบัญชีแนบท้ายที่ 3 ซึ่งยังไม่ได้จัดเป็นพืชอนุรักษ์ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถนำกฎหมายฉบับดังกล่าวมาบังคับใช้ในการออกหนังสืออนุญาตให้ผู้รับบริการได้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุง

ระเบียบ กรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรองการส่งออกพืชลูกผสมของพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตส พ.ศ. 2536 ที่แต่เดิมไม่ครอบคลุมพืชในบัญชีแนบท้ายอนุสัญญาไซเตสที่ยังไม่ได้ประกาศเป็นพืชอนุรักษ์เอาไว้ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากกรมวิชาการเกษตรมีการประชุมเพื่อเพิ่มเติมคำนิยาม “พืชลูกผสม” ไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงจำเป็นต้องร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตรฉบับใหม่ขึ้น ได้เป็น ระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. ....

3. นอกจากพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ที่ใช้ในการคุ้มครองพืชอนุรักษ์โดยตรงแล้ว ประเทศไทยยังมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2483 และพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ดังนั้น การยก ร่างระเบียบกรมวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่าน จะต้องคำนึงถึงข้อบังคับตามกฎหมายทั้ง 2 ฉบับด้วย

4. ผลจากการที่มีระเบียบกรมวิชาการเกษตร ว่าด้วยการออกหนังสือรับรอง ภายใต้บทบัญญัติของ อนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ พ.ศ. .... จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีต่ออนุสัญญาไซเตส ในการควบคุม และเอื้อประโยชน์ในการนำเข้า ส่งออก อย่างครบถ้วน และถูกต้อง

2. พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ส่งออก สามารถรู้และเข้าใจสิทธิหน้าที่ของตนเกี่ยวกับ เรื่องนี้เป็นอย่างดี และชัดเจน

5. เมื่อมีการปฏิบัติที่ดีตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ จะทำให้เกิดความเชื่อถือและเชื่อมั่นในสังคมระหว่าง ประเทศ และส่งผลดีต่อการส่งออกพืชที่อยู่ภายใต้อนุสัญญาไซเตส รวมถึงส่งผลดีต่อเกษตรกร และผู้ปลูกเลี้ยง

6. กฎหมาย หรือกฎระเบียบ เป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งที่น่ามาใช้ เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและบรรลุ วัตถุประสงค์ทางสังคม ผู้ใช้เครื่องมือจะต้องรู้จัก และเข้าใจเครื่องมือที่ใช้เป็นอย่างดี เครื่องมือดังกล่าวจึงจะมี ประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องรู้จักและทำความเข้าใจในกฎหมายและระเบียบให้ถ่องแท้ ปฏิบัติ โดยสุจริต คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นหลัก นอกจากจะบรรลุวัตถุประสงค์คือสามารถปฏิบัติตาม พันธกรณีที่มีต่ออนุสัญญาไซเตสได้แล้ว ยังสามารถบรรลุวัตถุประสงค์สูงสุดคือทำให้ประเทศไทยสามารถอนุรักษ์ ทรัพยากรที่มีคุณค่าไว้ได้อย่างยั่งยืน และขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจด้วย

7. นอกจากประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่ได้รับแล้ว ผลประโยชน์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การ อนุรักษ์ทรัพยากรที่ใกล้จะสูญพันธุ์ของประเทศไว้ได้ นอกจากนี้การให้ความร่วมมือในการควบคุมการส่งออกจะ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการรักษาทรัพยากรของประชาคมโลกโดยส่วนรวมไว้ได้

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มอนุสัญญาคุ้มครองพันธุ์พืช กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร. 2554. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา

เรื่อง ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 เฉพาะส่วนของพืชอนุรักษ์. 83 หน้า.

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร. ม.ป.ป. พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 45 หน้า.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2545. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559). โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 71 หน้า.

<http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/plan11.pdf> แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. เข้าถึงเมื่อ 4 มิถุนายน 2557